

Witold Kaczmarek
Józef Malinowski
Jarosław Matysiak
Poznań

MATERIAŁY ANTONIEGO GAŁECKIEGO
(1882–1962)
(P.III–25)

Antoni Gałęcki, fizykochemik, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, urodził się 3 maja 1882 roku w miejscowości Argo w guberni Niżny Nowogród, jako syn powstańca – zesłańca 1863 roku, Edwarda Gałęckiego i Anny ze Starzyńskich. Nauki początkowo pobierał w domu, następnie w gimnazjum filologicznym w Lublinie, gdzie w 1903 roku uzyskał świadectwo maturalne. W latach 1903–1905 studiował na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego, a od roku 1907 na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1910 roku uzyskał stopień doktora filozofii z dziedziny elektrochemii na podstawie rozprawy *Przewodnictwo elektrolityczne roztworów chloru, bromu, jodu, bromku jodu, chlorku jodu, tróchlorku jodu w nitrobenzolu*. Dalsze studia odbywał na Uniwersytecie w Getyndze, będąc w latach 1911–1913 prywatnym asystentem prof. Raymonda Zsigmondy’ego, późniejszego laureata Nagrody Nobla (1925 r.). W jego pracowni zapoznał się z problematyką chemii koloidów i ogłosił pierwszą pracę na temat nieznannej dotychczas wartościowości berylu.

W 1914 roku habilitował się na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy *Metoda octanowa oddzielania ilościowego żelaza i glinu od manganu*. W 1915 roku podjął pracę w Zakładzie Chemii Rolnej i fizjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od października 1919 roku objął Katedrę Chemii Fizycznej Uniwersytetu Poznańskiego (UP) jako profesor nadzwyczajny i zorganizował od podstaw Zakład Chemii Fizycznej, który w 1922 roku rozpoczął działalność dydaktyczną i naukową. Od 1922 roku brał też czynny udział w Zarządzie Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich, a w 1923 roku został redaktorem ich wydawnictw, w ramach których wyszedł zbiór jego wykładów pt. *Budowa materii* (1923). W 1925 roku został profesorem zwyczajnym. W latach 1936–1937 był dziekanem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UP.

Lata okupacji spędził Antoni Gałęcki w Warszawie. Brał czynny udział w organizowaniu tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich. Od roku akademickiego 1942/1943 piastował funkcję dziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego tej konspiracyjnej uczelni. Zorganizował równolegle, następnie kierował Tajnym Studium Farmaceutycznym. Wiosną 1944 roku wszedł w skład powołanej do życia komisji odbudowy UP. W marcu 1945 roku wrócił do Poznania i objął dawną Katedrę Chemii Fizycznej, przyczyniając się do odbudowy jej pracowni chemicznych. W latach 1945–1947 był prodziekanem Wydziału

Matematyczno-Przyrodniczego. W latach 1950–1954 kierował Zakładem Chemii Fizycznej na Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej. Opublikował ok. 90 prac i artykułów naukowych oraz liczne notatki naukowe i publikacje popularnonaukowe. Wydał też podręcznik akademicki *Zarys chemii fizycznej* (1946). Był pionierem nauki o koloidach w Polsce.

Zmarł 28 września 1962 roku w Poznaniu. Pochowany został 2 października tegoż roku na poznańskim Cmentarzu Komunalnym nr 2 na Junikowie (pole 21; kwatera 1; rząd 1; miejsce: 1).

Spuściznę po prof. Antonim Gałęckim PAN Archiwum w Warszawie zakupiło od spadkobierczyni, wdowy po Profesorze, p. Janiny Gałęckiej w 1964 roku, w ilości ok. 0, 80 mb. Prace porządkowe nad spuścizną przeprowadzone zostały w okresie: czerwiec–lipiec 1990 roku i styczeń–maj 1991 roku przez mgr Witolda Kaczmarka, pracownika Archiwum PAN Oddział w Poznaniu. W 2024 r. poprawek i ujednolicenia tekstu dokonali Józef Malinowski i Jarosław Matysiak. W wyniku poczynionych prac porządkowych spuściznę podzielono na 51 jednostek ułożonych w 6 grup.

Grupa I obejmuje prace naukowe, wykłady, opinie o pracach osób trzecich i materiały warsztatowe. Wśród opracowań znajduje się m. in. maszynopis skryptu pt. *Kurs chemii fizycznej*, przeznaczony dla farmaceutów (j. 5). Poważną część grupy I stanowią wykłady (ok. 25 jednostek). Wykłady obejmują różne zagadnienia chemii fizycznej, zwłaszcza: chemii koloidów, atomistyki i fotochemii. Teksty wykładów uzupełnione są licznymi tabelami, wykresami i komentarzami. Szczególną uwagę zwraca j. 21 zawierająca pochodzące z lat 50-tych wykłady z chemii koloidów, których wartość polega na uwzględnieniu powojennych zdobyczy nauki. Godny uwagi jest też tekst wystąpienia Antoniego Gałęckiego z okazji rocznicy śmierci Mariana Smoluchowskiego (j. 30), będący omówieniem prac i dorobku tego uczonego. Na materiały warsztatowe składają się materiały doświadczalne z badań nad korozją cynku (j. 31) oraz wypisy z literatury dotyczące różnych zagadnień chemii fizycznej (j. 32 i 33) i historii chemii w Polsce (j. 34).

Do grupy II, jako materiały działalności naukowo-dydaktycznej zakwalifikowano materiały dotyczące działalności Antoniego Gałęckiego w Katedrze Chemii UP, programy nauczania, programy i tematy prowadzonych przez niego wykładów. Grupa ta liczy 2 jednostki.

Grupa III, materiały biograficzne, zawiera m. in. autobiografie Antoniego Gałęckiego oraz własnoręcznie przez niego wykonane spisy publikacji własnych. Szczególnie interesujące w tej grupie są materiały związane z pobytem Gałęckiego w Getyndze, mianowicie jego notatki z wykładów i przeprowadzonych doświadczeń oraz indeks studencki (j. 44). Materiały biograficzne uzupełnione są przez nieliczne fotografie (j. 43).

Materiały grupy IV – korespondencję – podzielono na trzy działy: korespondencję wychodzącą, wpływającą i korespondencję od byłych słuchaczy tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich. Korespondencja została ułożona alfabetycznie według adresatów i nadawców, których nazwiska ujęto w odpowiednich aneksach. Korespondencja od byłych słuchaczy tajnego Uniwersytetu została wyodrębniona w oddzielną jednostkę ze względu na swój jednolity charakter. Są to prośby byłych studentów Antoniego Gałęckiego o potwierdzenie zaliczonych w czasie wojny egzaminów.

Do grupy V – materiały o twórcy spuścizny – skierowano wspomnienia byłych studentów działającego pod okupacją Tajnego Studium Farmaceutycznego w Warszawie. Wspomnienia te dotyczą osoby twórcy spuścizny i prowadzonych przez niego wykładów. Grupa VI, to załączniki, które stanowią zestaw drukowanych prac i artykułów twórcy spuścizny. Szczególnie ciekawy jest tu kompletny zestaw publikacji prof. Gałęckiego do 1923 roku, oprawiony łącznie (j. 50). Inwentarz zamykają aneksy.

Materiały profesora Antoniego Gałęckiego opatrzone zostały w Oddziale Poznańskim Archiwum PAN sygnaturą P.III–25. Po uporządkowaniu spuścizna liczy 51 jednostek i 5 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznania – Materiały Antoniego Gałęckiego, sygn. P. III–25, j. 39, 40, 41.
2. *Dzieje Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza 1919–1969*, pod red. Z. Grota, Poznań 1972.
3. Dzięczkowski Andrzej, *Gałęcki Antoni (1882–1962)*, [w:] *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, pod red. A. Gąsiorowskiego, J. Topolskiego, Warszawa-Poznań 1981, s. 191–192.
4. *Gałęcki Antoni*, Łoza Stanisław, [w:] *Czy wiesz kto to jest?*, Warszawa 1938, s. 191.
5. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, 1938–1945, Warszawa 1954, s. 88–91.
6. Śródka Andrzej, Szczawiński Paweł, *Antoni Gałęcki*, [w:] *Biogramy Uczonych Polskich*, Wrocław-Warszawa 1986, cz. 3 *Nauki ścisłe*, s. 111–113.
7. Wojtczak Jan, *Życie i działalność prof. dra Antoniego Gałęckiego (1882–1962)*, „Wiadomości Chemiczne”, R. 17, 1963, z. 9, s. 499–505.
8. Wójciak Wacław, *Wspomnienie pośmiertne o prof. dr Antonim Gałęckim*, „Kronika Miasta Poznania”, R. 31, 1963, nr 1, s. 61.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1–36
A. Prace	1–6
B. Wykłady	7–31
C. Recenzje i opinie o osobach trzecich	32
D. Materiały warsztatowe	33–36
II. Materiały działalności naukowo-dydaktycznej	37–40
III. Materiały biograficzne	41–45
IV. Korespondencja	46–48
A. Korespondencja wychodząca	46
B. Korespondencja wpływająca	47
C. Od byłych słuchaczy Tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich	48
V. Materiały o twórcy spuścizny	49
VI. Załączniki	50–51
Aneksy	1–5

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace

1. *Zarys chemii fizycznej*
Skrypt
1946, druk, l., k. 268
2. *Chemia na przestrzeni wieków*
Część I pracy. Trzy redakcje
1947, rkp., masz., l., k. 159
3. *Badania fizyko-chemiczne nad żelatyną*
Artykuł, część I
1949-50, rkp., masz., l., k. 15
4. *Chemia koloidów w Polsce*
Praca
Ok. 1950, masz., l., k. 70
5. *Kurs chemii fizycznej*
Praca
B. d., masz., l., k. 528
6. *Kurs chemii fizycznej*
Odbitka pracy
B. d., masz., l., k. 529

B. Wykłady

7. *Fizyko-chemia koloidów*
1915/16, rkp., l., k. 49
8. *O związkach adsorbcyjnych*
1916/17/18, rkp., l., k. 22
9. *Kataliza w układach niejednorodnych*
1917/18, rkp., l., k. 24
10. *Wstęp do chemii fizycznej. Teoria i praktyka pomiarów fizyko-chemicznych*
1920/21, rkp., l., k. 270
11. *Chemia fizyczna*
1920/21, rkp., l., k. 391
12. *Chemia fizyczna. Termodynamika*
1920/21, rkp., l., k. 391
13. *Atomistyka nowoczesna*
1920/21, rkp., l., k. 247
14. *Kurs praktyczny chemii koloidów*
1921, rkp., l., k. 324
15. *Szczegółowa mechanika chemiczna*
1927, rkp., l., k. 479
16. *Dydaktyka chemii*
1929–1934, rkp., l., k. 335
17. *Chemia koloidów*
1933, rkp., l., k. 263

18. *Korozja metali w teorii i w praktyce*
1933/34, rkp., l., k. 316
19. *Chemia fizyczna diaelektryków*
1936/37, rkp., l., k. 162
20. *Fototechnika*
1937/38, rkp., l., k. 176
21. *Dzieje myśli chemicznej*
1945, rkp., l., k. 150
22. *Chemia fizyczna. Termochemia. Elektrochemia. Fototechnika*
1950, rkp., l., k. 370
23. *Chemia koloidów. Koloidyka*
1981, rkp., l., k. 213
24. *Chemia fizyczna*
1952/53, rkp., l., k. 296
25. *Chemia fizyczna*
1956/57, rkp., l., k. 418
26. *Chemia fizyczna*
B. d., rkp., l., k. 38
27. *Chemia fizyczna*
B. d., rkp., l., k. 249
28. *Roztwory koloidalne. Barwa roztworów koloidalnych*
B. d., rkp., l., k. 195
29. *Tworzenie się związków chemicznych*
B. d., rkp., l., k. 39
30. *Przemiany polimeryczne*
B. d., rkp., l., k. 22
31. *Matematyka niższa*
B. d., rkp., l., k. 33

C. Recenzje i opinie o osobach trzecich

32. *Prace Mariana Smoluchowskiego z dziedziny koloidów*
Przemówienie A. Gałęckiego z okazji 35. rocznicy śmierci Smoluchowskiego
1952, masz., l., k. 9

D. Materiały warsztatowe

33. *Materiały doświadczalne z badań nad korozją cynku*
1953. rkp., l., k. 15
34. *Wypisy z literatury dotyczące zagadnień chemii fizycznej*
b. d., rkp., l., k. 147
35. *Wypisy z literatury dotyczące zagadnień chemii fizycznej*
b. d., rkp., l., k. 96
36. *Historia chemii w Polsce*
Wypisy z literatury, bibliografia
B. d., rkp., l., k. 46

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ

37. Program wykładów chemii fizycznej dla farmaceutów i przyrodników
Daty i tematy wykładów
1931–1933, rkp., l., k. 15
38. Materiały dotyczące Katedry Chemii UP
1920–1960, rkp., masz., l., k. 17
39. Materiały dotyczące działalności w Katedrze Chemii UP
Programy nauczania
1952, rkp., l., k. 9
40. Materiały koła naukowego studentów chemii UP
1954–1956, rkp., l., k. 6

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

41. Autobiografie
1917–1919, rkp., l., k. 3
42. Autobiografie
1930, rkp., masz., l., k. 16
43. Dokumenty osobiste, fotografie
B. d., l., k. 3
44. Indeks z okresu studiów w Getyndze
1910, druk, rkp., k. 12
45. Notatki z zakresu chemii sporządzone podczas studiów w Getyndze
1910–1913, rkp., l., k. 144

IV. KORESPONDENCJA

46. Korespondencja wychodząca
Osoby G–R i do nieustalonego odbiorcy
1927–1952, masz., l., k. 7, zob. aneks 1
47. Korespondencja wpływająca
Osoby i instytucja A–Z i od nieustalonego nadawcy
1911–1962, rkp., masz., l., k. 54, zob. aneks 2
48. Korespondencja od byłych słuchaczy tajnego UZZ, zob. aneks 3
1943, rkp., l., k. 19

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

49. Słuchacze tajnego Uniwersytetu o wykładach A. Gałęckiego
7 wspomnień
1945–1948, rkp., l., k. 24

VI. ZAŁĄCZNIKI

50. Prace drukowane twórcy spuścizny
1908–1923, zob. aneks 4

51. Prace drukowane twórcy spuścizny
1924–1959, zob. aneks 5

ANEKS 1

J.46. Korespondencja wychodząca

Gałęccy Anna i Edward	1912	1. 1
Ratajski Cyryl	1927	1. 1
Odbiorca nieustalony	b.d.	1. 1

ANEKS 2

J.47. Korespondencja wpływająca

Aarnio B.	1914	1. 3
Ajdukiewicz Kazimierz	1957	1. 1
Czapka Karol	1955	1. 1
Dziewoński Karol	1914	1. 1
Eggert John	1931	1. 1
Godlewski Tadeusz	1914	1. 1
Goerz C.P.	1913	1. 1
Hac Rudolf	1914	1. 2
Heyrovsky J.	1930	1. 1
Januszkiewicz Tadeusz	1951	1. 1
Kowalski Czesław	1954	1. 1
Łoś Jan	1914	1. 1
Mecklenburg Werner	1914	1. 3
Miklaszewski Bolesław G.	1911	1. 1
Miłobędzki Tadeusz	1950	1. 3
Natanson Władysław	1913	1. 2
Orłowski T.	1937	1. 1
Ostwald Wo.	1930	1. 2
Polskie Towarzystwo Chemiczne Oddział Poznański	1962	1. 1
Ratajski Cyryl	1927	1. 1
Spychalski Romuald	1930	1. 1
Tołłoczko Stanisław	1914	1. 4
Wöhler	1911	1. 1
Zsigmondy Raymond	1914	1. 2
Nadawca nieustalony	1923	1. 1

ANEKS 3

J. 48. Korespondencja od byłych słuchaczy Tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich

Dębińska Janina	1945	1. 1
Dłutkowska Irena	1945	1. 2
Jasińska G.	1945	1. 1
Kalbarczyk Wacław	1945	1. 2

Kopydłowska Maria	1945	1. 1
Przybyszewska-Koralska Alina	1945	1. 1
Sanińska Zofia Barbara	1945	1. 1
Skalska Helena	1945	1. 1
Skonieczna Gertruda	b.d.	1. 1
Staluszkówna Anastazja	1943	1. 2

ANEKS 4

J. 50. Prace drukowane twórcy spuścizny z lat 1908–1923

1. *Przyczynek do znajomości wartościowości berylu*, „Chemik Polski”, t. VIII, 1908
2. *Eine Wierterbestimmung der Wertigkeit des Berylliums durch Kolloidversuche*, „Zeitschrift für Elektrochemie”, t. 14, 1908, s. 767–768
3. *O roztworach koloidalnych*, „Kosmos”, z. 3–4, 1909, s. 290–318
4. *Teoria ruchu Browna w świetle doświadczenia*, „Wszechświat”, t. 28, 1909, s. 289
5. *Roztwory koloidalne a krystaloidalne*, „Wszechświat”, t. 28, 1909, s. 369
6. *Teoria ruchu Browna w świetle doświadczenia*, „Wszechświat”, t. 28, 1909, s. 501–502
7. *Promieniowanie pierwiastków zwykłych*, „Wszechświat”, t. 28, 1909, s. 653
8. *Wtórne promieniowanie gamma*, „Wszechświat”, t. 28, 1909, s. 702
9. *Materiały do historii chemii w Polsce*, „Chemik Polski”, nr 21, 1910
10. *Wnioski z teorii ruchu Browna wysnute ostatnio przez R. Lorenza*, „Wszechświat”, t. 29, 1910, s. 749
11. *Woda w stanie koloidalnym*, „Wszechświat”, t. 29, 1910, s. 526
12. *Studia nad koagulacją hydrozolu złota*, „Chemik Polski”, t. 11, nr 12/13, 1911
13. *Koagulationsstudien am Goldhydrosolen*, „Zeitschrift für Anorganische Chemie”, nr 74, 1912, s. 174–206
14. *O metodach badania koagulacji roztworów koloidalnych*, [w:] *Księga Pamiątkowa XI. Zjazdu Lekarzy i Przyrodników w Krakowie 18–22 lipca 1911 r.*, Kraków 1911, s. 124
15. *Działanie promieni Röntgena na hydrosol złota*, „Chemik Polski”, t. 12, 1912
16. *Über die Einwirkung der Röntgenstrahlen auf das Goldhydrosol*, „Zeitschrift für Chemie und Industrie der Kolloide”, z. 3, 1912, s. 149–150
17. *O redukcji $HAuCl_4 \cdot 3H_2O$ eterowym roztworem fosforu*, „Chemik Polski”, nr 17, 1912
18. *Über die Reduktion von $HAuCl_4 \cdot 3H_2O$ durch ätherische Phosphorlösung*, „Zeitschrift für Chemie und Industrie der Kolloide”, z. 3, 1912
19. *Zastosowanie błony kolodionowej jako sączka do niektórych oznaczeń wagowych*, „Chemik Polski”, t. 12, 1912, s. 103–109
20. *Anwendung der Ultrafiltration in der analytischen Chemie*, „Berichte der Deutschen Chemischen Gesellschaft”, R. 45, z. 4, 1912, s. 579
21. *Über die Elektrochemie der Halogene /Chlor, Brom, Jod, Chlorjod, Bromjod und Jodtichlorid in Nitrobenzol*, „Zeitschrift für physicalische Chemie”, R. 84, z. 5, 1913, s. 513–557
22. *Wzajemne strącanie się koloidów*, „Chemik Polski”, t. 13, 1913, s. 385
23. *Über die gegenseitige Fällung kolloid gelöster Stoffe*, „Kolloid-Zeitschrift”, z. 3, 1913, s. 143–146

24. *O metodach ilościowego oznaczania kwasu octowego w solach nieorganicznych*, „Chemik Polski”, t. 13, 1913
25. *Metoda octanowa ilościowego oznaczania oddzielania żelaza od glinu i od manganu*, Kraków 1913, ss. 57
26. *Die Acetatmethode der Trennung des Eisens und Aluminiums von Mangan*, „Biuletin de L’Academie des Sciences de Cracovie”, seria A, 1913, s. 572–602
27. *Ludwik Bruner jako uczony i badacz. Wspomnienie pośmiertne*, „Kosmos”, t. 39, 1914, s. 362–398
28. *Studia nad koagulacją hydrozolu złota /komunikat II/*, Kraków 1916, ss.17
29. *Koagulationsstudien Am Goldhyrdosol /II/*, „Biulletin de L’Academie des Sciences de Cracovie”, seria A, 1916, s. 297–313
30. *Lepkość hydrozoli złota*, Kraków 1917, ss. 22
31. *Viscositat von Goldhydrosolen*, „Biulletin de L’Academie des Sciences de Cracovie”, seria A, 1916
32. *Badania Mariana Smoluchowskiego w dziedzinie układów mikroskopijnych*, „Kosmos”, z. 5–12, 1917
33. *Wpływ światła na roztwory koloidowe. Wpływ światła na lepkość hydrozoli złota*, Kraków 1918, ss.11
34. *Einfluss des Lichtes auf kolloide Lösungen. Einfluss des Lichtes auf die Viskosität von goldhydrosolen*, „Biulletin de L’Academie des Sciences de Cracovie”, seria A, 1917, s. 306–314
35. *Badanie nad katalizą w układach mikroniejednolitych*, Kraków 1918, ss. 36
36. *Udział Polaków w uprawianiu i rozwoju chemii*, Kraków 1918, ss. 28
37. *Świat atomów*, Warszawa 1923, ss. 29
38. *Budowa materii*, Poznań 1923, ss. 32

ANEKS 5

- J. 51. Prace drukowane twórcy spuścizny z lat 1924–1959
1. *Physicalisch-chemische Studien an Goldhydrosolen*, „Kolloid Zeitschrift”, t. 36, 1924, s. 154–184
 2. *Studia nad zarodnikowym hydrozolem srebra i jego pochodnymi*, „Roczniki Chemii”, T. 8, 1928, s. 394–404
 3. *Zarodnikowe hydrozole srebra*, „Roczniki Chemii”, T. 8, 1928, s. 40–43
 4. *Studia nad składem chemicznym osadów strącających się na cynku z roztworów siarczanu miedziowego*, „Roczniki Chemii”, T. 10, 1930, s. 437–471
 5. *Studia nad zarodnikowym hydrozolem srebra i jego pochodnymi*, „Roczniki Chemii”, T. 10, 1930, s. 492–500
 6. *Spektralphotometrische Untersuchungen zur Lichtwirkung auf das Silberkeimsol*, „Kolloid Zeitschrift”, z. 3, 1930, s. 339–332
 7. *Uwagi na marginesie uniwersyteckiej dydaktyki niektórych nauk ścisłych*, „Z zagadnień dydaktycznych wyższego szkolnictwa”, Poznań 1948, s. 7–10
 8. *Prace studenckie i dyplomowe*, [w:] *Z zagadnień dydaktycznych szkolnictwa wyższego*, Poznań 1948, s. 21–25

9. *Egzaminy i egzaminowanie na wyższych uczelniach*, [w:] *Z zagadnień dydaktycznych wyższego szkolnictwa*, Poznań 1948, s. 125–132
10. *Etudes sur les hydrosols d'argent*, „Biulletin de la Societe des Amis des Sciences”, T. 10, seria B, Poznań 1949, s. 87–118
11. *Badania fizyko-chemiczne nad ciałami pektynowymi*, „Przegląd Chemiczny”, R. 6, nr 12, 1948, s. 319–323
12. *O fotografii wiadomości szczegółowe*, Wrocław 1948, ss. 62
13. *O fotografii wiadomości ogólne*, Wrocław 1949, ss. 32
14. *Badania fizyko-chemiczne nad żelatyną*, Poznań 1950, ss. 21
15. *Wielkość cząsteczek koloidowych w związku ze zjawiskiem wzajemnej koagulacji*, Poznań 1954, ss. 12
16. *Światłoczułość halogenków miedziawych /CuCL, CuBr, CuJ/*, „Prace komisji Matematyczno-Przyrodniczej”, T. 7, z. 4, 1956
17. *The Light Sensitivity of Copper Compounds*, „Biulletin de la Societe des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań”, seria B, T. 14, 1958 s. 279–282
18. *Badania fizyko-chemiczne nad żelatyną*, „Prace komisji matematyczno-przyrodniczej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, T. 10, z. 1, 1959